National e-Conference

On

"The Impact of Digitization on Education and Educational Policies, Social Media, Human Behavior and Social Interaction during COVID-19"

On

14 – 15 July, 2020

Organized by

Dr. L. D. Balkhande College of Arts and Commerce
Pauni, Dist. Bhandara

Editor

Dr. Anil Kosamkar
Organizing Secretary

Scanned with OKEN Scanner

Sr.No.	Name of the paper	Author	Page No.
27	Effect of COVID-19 on the Indian Economy and Supply Chain	Dr. Sudhir Godghate	134
28	Impact of COVID – 19 On Unemployment and Digital Era: A Study	Prof. Santosh Sahu	143
29	Impact of COVID-19 On Banking sector and Digital Era: A study	Dr. Gajanan Babde	151
30	Impact of COVID-19 on Economical Perspective in Digital Era: A study	Dr. Vijay R. Bagde	160
31	Psychological problems in Digital era	Pruthviraj D. Khobragade	166
32	आधुनिक विश्व में मानसिक स्वास्थ्य समस्या, चुनौतियाँ और समाधान	डॉ. दीपा बलखंडे	172
33	बेरोजगार और प्रवासी समस्या	श्रीमती अंजु ए. शरण	180
34	वैश्विकीकरण में संगीत शिक्षा की नयी टेक्नोलॉजी	प्रा. डॉ. अस्मिता नानोटी	185
35	कोरोना काल में हिन्दी साहित्य पर प्रभाव	डॉ. स्वर्नलता बागडे	190
36	ग्रामीण महिला एवं मिडिया	डॉ. विजय शंकरराव दिघोरे	195
37	कोविड–१९ और बेरोजगारी	डॉ. प्रदीप एच. गजभिये	200
38	कोविड १९ के परिणामस्वरूप भारतीय शास्त्रीय संगीत के सांगीतिक पक्षों मे पड रहे प्रभाव	प्रा. डॉ. स्वेता दीपक वेगड	203
39	भारतीय अर्थव्यवस्था रोजगार आणि स्थलांतर	डॉ. वासंती निचकवडे	207
40	कोविद १९ मध्ये कौटुंबिक हिंसाचाराशी असलेला मानसशास्त्रीयसंबंध	डॉ अल्का संजय कोल्हे	212
41	कोरोना कालातर्गत संगीत शिक्षण प्रणाली आणि सादरीकरणामध्ये तंत्रज्ञानाचे योगदान	वैखरी वझलवार	218
42	भारतापुढील बेराजगारींचीं आव्हाने	प्रा.नंदकिशोर प्रेमचंद सिंगाड	222
43	भारतातील युवा बेरोजगारी आणि कोविड–१९	प्रा. मिथुन ग. देशपांडे	227
44	'कौटूंबिक कलह किंवा हिंसाचार'	डॉ. अरूणा एस. धुळे (देवगडे)	230
45	Covid – 19 : Impact of Health and Yoga	Dr. Sanghamitra Chauhan	236
46	कोव्हीड–१९ कोरोना लॉकडाऊन दरम्यानचा स्थलांतरिताचा प्रवास – एक अध्ययन	प्रा. डॉ. नंदा पांगुळ	241
47	बालक – महिला सक्षमीकरण आणि शिक्षण	डॉ. रेखा वडिखाये	248
48	महिला व बाल सक्षमीकरण	प्रा.विलास मेश्राम	254
49	स्थलांतर आणि बेरोजगारी	डॉ. निशा अशोक कळंबे	260
50	राष्ट्र विकासात शिक्षकांची भूमिका	प्रा.उज्वला म. नवले	266
51	कोविड १९ व मानसिक आरोग्य	प्रा. किरण चिकाटे	273
52	कोविड.१९ व शिक्षणात होणारे बदल	डॉ. जे. एस. हटवार	279
53	महिला सक्षमीकरण : एक आढावा (महाराष्ट्र शासनाच्या विविध योजना)	प्रा. अरुण आलेवार	285
54	कोविड १९ चा सामाजिक व अर्थिक जीवनावर झालेला परिणाम	डॉ. लालचंद किसन रामटेके	292

Scanned with OKEN Scanner

"भारतापुढील बेराजगारीची आव्हाने"

प्रा.नंदकिशोक प्रेमचंद सिंगाडे
सहाय्यक प्राध्यापक
डॉ. एल.डी.बलखंडे कॉलेज ऑफ आर्टस्,
अॅन्ड कॉमर्स, पवनी, ता.पवनी,जि.भंडारा
इमेल:nandkishorsingade3@gmail.com
मो.न.९४२२९५६३६५

प्रस्तावना :

वाढती बेरोजगारी ही प्रत्येक देशासाठी एक गंभीर समस्या होत आहे. त्यामुळे अमेरिकेसारख्या प्रगतशील देशात सुध्दा बेरोजगारीचे प्रमाण वाढले की, सरकारची डोखेदुखी पण वाढत असते. भारतासाठी मात्र बेरोजगारीचे चित्र भयावह आहे. नीती आयोगाने नुकताच एक आराखडा जाहीर केला होता. या कृती आराखडयात सरकारकडे अनेक प्रस्ताव देण्यात आले. २०१९–२० सालपर्यंत देशातील ग्रामविकास, संरक्षण, कृषी, आरोग्य, शिक्षण, रेल्वे, रस्ते आणि बेरोजगारीवर सुध्दा भाष्य करण्यात आले आहे. त्यामुळे देशात वाढत असलेल्या बेरोजगारीकडे गंभीरपणे बघण्याची गरज निर्माण झाली आहे.

बेरोजगारीचे प्रमाण:

केंद्रीय कामगार मंत्र्यांनी लोकसभेत एका प्रश्नाला उत्तर देताना सांगितले की, २०१३–१४ मध्ये बेरोजगारीचा दर ३.४ टक्के होता, २०१६–१६ मध्ये तोच दर ३.७ टक्के म्हणजे अगदी कमी प्रमाणातच वाढला आहे. सर्वसाधारण वर्षात ३० दिवस काम केलेला कर्मचारी/कामगार हा 'नियुक्त कर्मचारी' म्हणजेच रोजगारीत असलेला कर्मचारी असा सर्व सरकारी 'डेटा' मध्ये लावला जातो. या तत्वानुसार सरकारी 'गॅझेट' मध्ये 'नियुक्ती कर्मचारी' असलेल्यांना वर्षभर काम नसले तरी तो कर्मचारी 'नियुक्त' म्हणून समजला जातो. या उलट पाचव्या 'वार्षिक रोजगार–बेरोजगार सर्व्हे' च्या निष्कर्षाप्रमाणे बेरोजगारीचा दर ५ टक्क्यांपर्यंत वाढलेला आहे. भारतात दरवर्षी १ कोटी ६० लक्ष तरुण नोकरीच्या शोधात बाहेर पडत असतात. परंतु त्यांच्यासाठी फक्त १५ ते २० लक्ष नोकऱ्यांची निर्मीती होत असते. असे गंभिर चित्र आज या देशात आहे. मध्यंतरी 'सेंटर फॉर मॉनिटरिंग इंडियन इकॉनॉमी' या संस्थेने एक पाहणी केली होती. या संस्थेचे निष्कर्ष बेरोजगारीचे भयानक चित्र स्पष्ट करतात. एका अर्थशास्त्रीय सर्व्हेप्रमाणे भारतात जवळजवळ ७७ टक्के कुटुंबात कायमस्वरूपी नोकरी करणारी व्यक्ती असत नाही. म्हणजेच रोजंदारी किंवा हंगामी नोकरी असते. तर ६७ टक्के कुटुंबे अशी आहेत की त्यांना महिन्याला १० हजारापेक्षा कमी उत्पन्न असते. निती आयोगाने नुकत्याच जाहीर केलेल्या त्रवार्षिक कृती आराखडयात रोजगारी निर्मीतीचे प्रमाणे प्रचंड घटल्याचे स्पष्ट केले आहे.

बेरोजगारीच्या प्रश्नाने कधी नव्हे इतके आता अक्राळविक्राळ रुप धारण केले आहे आणि २०१९ च्या निवडणुकीमध्ये बेरोजगारीचा प्रश्न ऐरणीवर येत चालला आहे. आश्वासन दिल्याप्रमाणे दरवर्षी २ कोटी रोजगार निर्मीतीत मोदी सरकार फक्त अपयशीच ठरलेले नाही, तर नोटबंदी आणि जीएसटी सारख्या पावलांनी रोजगार नष्ट केला आहे, हे साफ दिसून आले आहे. देशातील कोणत्याही महानगराच्या गजबजलेल्या रस्त्यांवर, अभ्यासिकांमध्ये, कोचिंग क्लासेसमध्ये फक्त एक जागा पदरात पडावी म्हणून प्राण पणास लावून अभ्यास करणारी गर्दी, आणि दुसरीकडे शहरातील मजूर अडयांवर बेगारी काम मिळावे म्हणून रोज सकाळी हजर होणाऱ्या अल्प/अशिक्षित तरुणांच्या झुंडी सहज नजरेस पडतील. मोदी सरकारचे रोजगार निर्मीतीचे सर्व दावे

Scanned with OKEN Scanner